

Prof. Ramona-Elena CHIȚIGA
Colegiul Național „Gheorghe Roșca Codreanu”

Școala codreniștă – o istorie de 180 de ani

Pentru umanitate, 180 de ani sunt o fărâmă de eternitate, însă, pentru Colegiul Național „Gheorghe Roșca Codreanu”, această vârstă înseamnă o istorie mare și frumoasă, profesori minunați și dedicați, elevi performanți, elite bârlădene, naționale și internaționale.

Cu un sentiment de nostalgie pentru faima trecutului, dar și de bucurie pentru puterea prezentului, suntem datori să cunoaștem evoluția școlii noastre.

Un moment important în reorganizarea Moldovei este acela al Regulamentului Organic. De acum, școala devine o instituție de stat, iar educația nu mai este expresia iniţiativei şi a voinţei boiereşti sau domneşti, ci expresia preocupării statului. Pe baza hotărârilor Regulamentului Organic din septembrie 1832, s-a dat un nou impuls învăţământului, Bârladul bucurându-se de prima Școală Publică de Băieţi sub direcţia lui Ioan Zăhărescu, deschisă la 1 decembrie 1832: Şcoala Începătoare, denumită ulterior Şcoala Publică Nr.1, apoi Şcoala Primară de Băieţi Nr. 1. Lipsa unei şcoli de grad secundar şi nevoia unei instrucţii superioare au determinat înfiinţarea, în 1846, pe lângă Şcoala Publică Nr. 1 din Bârlad, a unui „clas real în care să se înveţeşi limba latină”, după dorinţa comisului Gheorghe Roşca Codreanu. La 1 septembrie 1858, Clasul Real al Codreanului se transformă în gimnaziu, expresia dorinţei ca bârlădenii să aibă o şcoală mai înaltă, urmând ca, în toamna anului 1864, aceasta să se transforme în Liceul „Codreanu”.[1]

În rândurile care urmează, dorim să ne oprim atenţia asupra personalităţii şi faptelor celui care a fost Gheorghe Roşca Codreanu, de numele căruia se leagă temelia învăţământului secundar bârlădean, dar și să menționăm câteva momente de referință din evoluția școlii codreniste.

Neamul Roşca Codreanu a purtat la început numele Roşca, veche familie de boieri cu moşii în Moldova de Mijloc, de ambele părţi ale Prutului. Începând de la un Ioan Roşca, trăitor în miezul secolului al XVII-lea, neamului i s-a zis Codreanu (Codrianu, Codranu, Codran), deoarece acesta era vel căpitan peste ţinutul Codrului, numit şi Codrul Tigheciului, uriaşa punte de pădure ce trecea, cu întreruperi, din centrul Basarabiei spre apus, pe deasupra dealurilor Tutovei, până la pădurea Răchitoasa de pe apa Zeletinului.[2]

La începutul secolului al XIX-lea, Principatele Române trăiau febra redeşteptării naţionale prin mijlocirea şcolilor şi cultivarea conştiinţei de latinitate a românilor. Gheorghe Lazăr în Muntenia şi Gheorghe Asachi în Moldova au pus la temelia reînvierii românismului şcoala instituţionalizată, concordantă cu prefacerile induse prin pacea de la Adrianopole, devenind cei dintâi apostoli ai nobilei idei. Eftimie Murgu, profesor de filozofie la Academia Mihăileană, a fost acela care i-a sugerat, încă din 1834, lui Gheorghe Roşca Codreanu, ştiindu-l bolnav, ideea de a-şi lăsa averea, prin testament, unui liceu ce ar urma să se înalţe pe una dintre moşiile lui din judeţul Tutova. Liceul avea să ia fiinţă, însă, nu pe vreuna dintre moşii, ci chiar în oraşul Bârlad. Gheorghe Roşca Codreanu a fost, din punct de vedere intelectual, cel mai înzestrat dintre fraţii Codreni. Se mişca uşor în literatura franceză, greacă şi germană, ale căror limbi le cunoştea bine. Şi-a trăit scurta viaţă în simţământul iubirii de patrie şi-n reveria latinităţii românilor.

---

[1] *Monografia judeţului Tutova,* Bârlad, 1943, p.174.
[2] C.D. Zeletin, *Principesa Elena Bibescu, marea pianistă*, Bucureşti, Editura Vitruviu, 2007, p. 81.

Pe moşia de la Văleni boteza copii, dându-le nume romane: Romulus, Nerva, Caton, Marius etc. A fost unul dintre cei dintâi tineri aristocraţi români care, la 7 octombrie 1830, s-a înrolat în armata Moldovei, din care însă a fost nevoit să se retragă după doi ani, ameninţat de tuberculoză pulmonară gravă. Aflat la Viena încă din iunie 1837, îşi scrie în limba greacă testamentul, la 6 noiembrie 1837. A doua zi, tânărul Gheorghe Roşca Codreanu moare.

Testamentul îl instituia epitrop pe unchiul şi naşul său, postelnicul Ioan Kostaki Epureanu, tatăl renumitului politician bârlădean. Cercetarea testamentului în întregimea lui arată nobila generozitatea acestui tânăr nefericit, a cărui operă avea să reverse lumină în sufletele şi în minţile a mii de copii ai neamului. Mort departe de ţară, trupul său a rămas o vreme îmbălsămat la Viena, prilejuind un demers al cancelarului von Metternich pe lângă Mavrogheni, însărcinatul cu afaceri al Sublimei Porţi. Dar postelnicul Ioan Kostaki Epureanu, în seama căruia cădea transportul spre casă al rămăşiţelor pământeşti, cere pe cale oficială înhumarea în capitala Austriei, din cauza costului ridicat pe care îl presupunea aducerea lor în ţară. Astfel, Gheorghe Roşca Codreanu va fi înmormântat în groapa comună a Cimitirului Schmerz din Viena.[3] Cauza morții sale este elucidată într-un valoros document descoperit în arhivele vieneze de Cătălin-Andrei Teodoru. Această însemnare infirmă cauza presupusă a morții lui Gheorghe Roșca Codreanu, și anume ftizia, boală de care suferea și pentru care plecase la Viena să se trateze. De asemenea, se infirmă și locul morții consemnat de Ioan Antonovici (Hotel Garni Weissen Schwann, Viena), acesta fiind de fapt spitalul Allgemeines Krankengaus din Viena; cauza morții a fost cangrenă de intestine[4].

Postelnicul Ioan Kostaki, în persoana căruia Codrianu îşi pusese toată încrederea, nu numai că nu şi-a dat osteneala a-l aduce în ţară, dar n-a luat nici măcar măsuri ca acolo, la Viena, să fie înmormântat într-o groapă pentru perenitate, dovedind nepăsare şi rea credinţă în administrarea avutului, dar şi în împlinirea frumoasei misiuni ce i se încredinţase.[5]

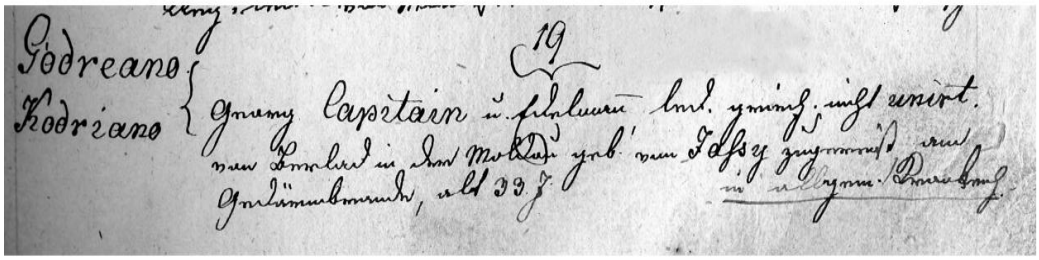

În perioada în care boierul bârlădean îşi scria testamentul la Viena, nu existau în Principatele Române decât două şcoli înalte: cea de la Iaşi – Gimnaziul „Vasilian” (1828) şi cea de la Bucureşti, de la „Sf. Sava”. Alături de Bucureşti, Iaşi şi Craiova, şi Bârladul se situează imediat ca adevărat focar de cultură, aşa că atât cetatea banilor craioveni, cât şi a vornicilor Ţării de Jos reuşesc să ţină pas celor dintâi licăriri de cultură în limba patriei. Un contemporan şi bun prieten al boierilor Codreni, Iosif Patriciu, spunea într-o scrisoare adresată lui Ioan Popescu: „Nicolae Roşca mi-a arătat de multe ori corespondenţele frate-său George cu Eftimie Murgu, fost profesor de filozofie în Academia Mihăileană, şi-mi zicea: Murgu a înduplecat pe fratele meu de şi-a lăsat averea şcolilor.” Astfel, este indiscutabilă legătura lui Gheorghe Roşca Codreanu cu atmosfera Gimnaziului „Vasilian”, ca, de altfel, şi prietenia sa cu dascălii ardeleni, mai ales cu Eftimie Murgu.[6] Abia în 1846 i s-au putut realiza, în parte, dorinţele lui Gheorghe Roşca Codreanu. Pe un referat al Eforiei Şcoalelor din Moldova din 28 septembrie 1845, domnul Mihail Sturdza încuviinţa: „Fiindcă folosul unei şcoale, înfiinţate într-o poliţie, este mult mai mare decât acelei dintr-un sat, precum sunt Vălenii, mai vârtos ca astăzi venitul lor însă este mic... Să

[3] *Ibidem*, p. 83.
[4] Cătălin – Andrei Teodoru, *Pagini de istorie*, în ”Academia Bârlădeană”, Anul XVI, 2 (35), Trim. II, 2009, p.3,10.
[5] Gheorghe Vrabie, *Bârladul cultural*, Bucureşti, 1938, p. 52.
[6] Iacov Antonovici*, Fraţii Ghiorghie şi Neculai Roşca-Codreanu. Fondatorii Liceului şi a Şcoalei Secundare profesionale de fete din Bârlad*, Bârlad, Tipografia George V. Munteanu, 1908, p. 94.

se înfiinţeze în şcoala de la Bârlad un Clas Real, în care să se înveţe şi limba latină după dorinţa din urmă a Testatatorului şi acest Clas să poarte numirea de Clas Real al Codreanului".[7]

Epitropia Învăţăturilor Publice din Principatul Moldovei, cu adresa nr. 361 din 12 octombrie 1846, trimite Comitetului de Inspecţie al Școlii Publice din Bârlad următoarea adresă: „Hotărându-se a înfiinţa la şcoala publică din Bârlad Clasul Fundaţiei Codrianului, unde au a se învăţa obiectele după programa aice alcătuită, şi pe lângă dumnealui profesor Zăhărescu, mai primindu-se acum şi pe dumnealui I. Popescu, cinstitul Comitet este poftit cât mai în grabă a pune în lucrare începerea acelui clas, care va avea inscripţia *Clasul Fundaţiei Codrianului*, ce se va pune asupra uşei clasului."

La 12 octombrie 1846, Academia Mihăileană din Iaşi a trimis următoarea programă a „împărţirii clasurilor", atât pentru şcoala publică, dar şi pentru Clasul Fundaţiei Codrianului:

D[omnul Ioan] Zăhărescu: gramatica, geografia, catehismul şi caligrafia.

D[omnul Iosif] Popescu (Patriciu): limba latină, istoria universală şi a patriei şi aritmetica.

[Epitropi]: N. Suţu, Aga L. Roset.

[Secretar]: Caliman.

Deschiderea cursurilor Şcolii Publice din Bârlad, deci şi a Clasului Fundaţiei Codrianului a avut loc la 20 octombrie 1846. Directorul şcolii şi primul director al Clasului Real al Codrianului a fost Ioan Zăhărescu.[8]

Se îndeplinea, astfel, dorinţa lui Gheorghe Roşca Codreanu, care în 1837 scria în testamentul său: „Să se facă o şcoală pe moşia mea pentru una sută elevi, care se înveţe dialectul latinesc"**.** O astfel de instituţie era potrivită atât vechimii Bârladului, atestat documentar din 1174, cât şi tradiţiei lui cărturăreşti: în Bârlad a existat dintotdeauna un nerv subtil al ctitoriei, un vis al elevării prin carte, o mobilitate intelectuală aparte, asociată freneziilor idealiste şi pornirii spre fapte mari.[9]

Înfiinţarea Clasului Fundaţiei Codrianului însemna un prim pas către învăţământul secundar în Bârlad. În primul an şcolar al Clasului Fundaţiei Codrianu, numărul elevilor a fost de 18, aceştia având între 10 şi 14 ani, după care a urmat un regres până în anul şcolar 1852-1853, când şcoala cunoaşte o nouă dezvoltare. Cauzele regresului au fost Revoluţia de la 1848, repetatele epidemii de holeră, ocupaţia repetată a Moldovei de către trupele ţariste, asprimea excesivă a iernii 1850, secetele care au dus la grave lipsuri alimentare.[10]

În anii de existenţă a acestui Clas (1846-1858), au funcţionat ca profesori oameni eruditi, precum Ioan Zăhărescu, Iosif Popescu-Patriciu, Ioan Ionescu, Costachi Nanu, Ioan Popescu, I. Praja, G. Georgescu, Tertulian Tobias, I. Zmeu, Stavrat, I. Dumbravă, Ulis(e) Filaletis*.* Ei au continuat să aplice conceptul dezvoltării în armonie a sufletului şi a minţii, punând la temelia instruirii îmbinarea perceperii senzoriale cu reflectarea abstractă a lumii, la o vârstă când personalitatea e în formare. Matematica se afla în frăţietate cu gimnastica, filozofia cu lucrul manual, limbile clasice cu muzica, excursiile cu desenul.[11]

La 13 septembrie 1858, Clasul Real „Codreanu" şi-a încetat existenţa; el s-a transformat în Gimnaziul „Codreanu". Încă din 1849, venind spre Iaşi de la Constantinopol, domnitorul Alexandru Grigore Ghica s-a oprit la Bârlad, unde a fost găzduit în casa vornicului Alecu Sturza. S-au ţinut cuvântări, una dintre ele fiind a profesorului Clasului Fundaţiei Codrianului, Iosif Patriciu-Popescu.

---

[7] *Ibidem*, p.53.

[8] Traian Nicola, *Colegiul Naţional Gheorghe Roşca Codreanu Bârlad*, *150 de ani* " Fundaţia culturală Dr. Constantin Teodorescu", Bârlad, 1996, p. 56.

[9] C.D.Zeletin, *Gaură-n cer,* Editura Athena, Bucureşti, 1997, p.40.

[10] Iacov Antonovici, *op. cit*., p. 54.

[11] C.D.Zeletin, *op.cit*., p.41.

Acesta a înmânat domnitorului o petiţie făcută de el, cu asentimentul locuitorilor Bârladului, care au semnat-o, prin care se cerea înfiinţarea în Bârlad a unui gimnaziu, cu contribuţia statului şi a donaţiei lui Codreanu. Transformarea Clasului „Codreanu”

în Gimnaziul „Codreanu” s-a oficializat prin adresa nr. 9530 din 13 septembrie 1858,

făcută cunoscută de cneazul Dimitrie A. Cantacuzino, ministrul Cultelor şi Instrucţiunii Publice.

Gimnaziul trebuia să aibă patru ani de studiu. În anul şcolar 1858-1859, s-a înfiinţat clasa I; în anul şcolar 1859-1860, s-a înfiinţat clasa a II-a, ambele clase având 39 de elevi; în anul şcolar 1860-1861, a luat fiinţă clasa a III-a, iar în anul şcolar 1861-1862, s-a înfiinţat cea de a IV-a clasă gimnazială. Din lipsă de spaţiu, noul gimnaziu a funcţionat tot în clădirea Şcolii Publice de Băieţi Nr. 1, în care funcţionase şi Clasul Fundaţiei Codrianului (imaginea nr.1 – arhiva Liceului „Codreanu”). După aproape doi ani, Epitropia oraşului a oferit gimnaziului o altă clădire, în chiliile

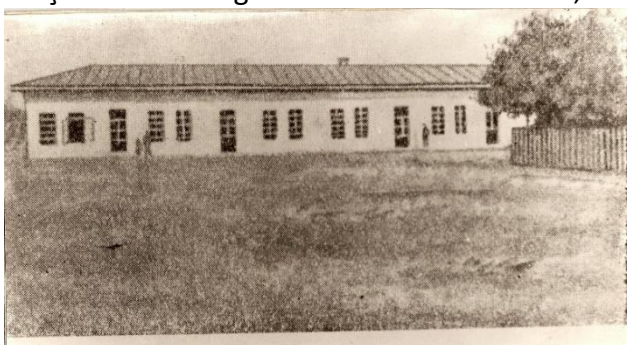

Casele bisericii Domneasca unde a funcţionat gimnaziul şi mai pe urmă liceul

Şcoala primară unde a funcţionat clasul real al Codreanului şi mai pe urmă gimnaziul

Bisericii Domneasca (imaginea nr. 2 – arhiva Liceului „Codreanu”), în care a funcţionat până în 1861[12].

În raportul din 20 august 1860, ministrul Cultelor şi Instrucţiunii Publice, Mihail Kogălniceanu, cere domnitorului Alexandru Ioan Cuza ca gimnaziul din Bârlad să poarte numele fondatorului Codreanu, la care domnitorul a scris apostila: „se încuviinţează”. Firma cu inscripţia „Gimnaziul fraţilor Gheorghie şi Neculai Codrianu Roşca, fundat la anul de la Hristos 1858 Octombrie 1” a fost montată la 23 aprilie 1862, ocazie cu care s-a sărbătorit onomastica lui Gheorghe Roşca Codreanu, cu o slujbă religioasă. Între 1862 și 1870, s-au sărbătorit zilele ambilor fraţi Codreanu, pe 6 decembrie şi 23 aprilie, pentru că inițiativele lui Gheorghe au fost continuate şi de fratele său, Neculai, care în testamentul pe care şi l-a făcut la 30 ianuarie 1854, specifica, la punctele 1 şi 2, că lasă şase mii de galbeni din totala lui avere pentru înfiinţarea unei şcoli de fete la Bârlad şi, de asemenea, două mii de galbeni „din care să se ţie doi profesori cu două catedre, una de limba franceză şi una de limba italiană, adăugate către Clasul Codrianu, la şcoala publică din Bârlad, fondat de răposatul fratele meu Gheorghie Codrianu”.[13] Este interesantă caracterizarea celor doi fraţi: „Fraţii semănau prea puţin între ei. Le era comună doar furoarea ctitoriei. Gheorghe avea privire febrilă, Neculai galeşă; Gheorghe era jovial, Neculai, melancolic; Gheorghe era elocvent, Neculai, reflexiv şi tăcut. Celibatar blând şi bun până în adâncul sufletului, dar cu norme ale bunătăţii clare şi cu asprime apărate, Neculai avea şi el unele ciudăţenii, în general de om îngrijit, care se priveşte din afară: de pildă, nu şi-a tăiat cât a trăit unghia degetului mic de la mâna stângă, ce devenise, probabil, uriaşă…”[14] Din 1870 s-a sărbătorit numai ziua numelui lui Gheorghe Roşca Codreanu. Serbările acestea se desfăşurau după următorul program: elevii, profesorii şi directorul şcolii mergeau la Biserica „Sf. Ioan”, unde se oficia Liturghia de către trei preoţi şi un diacon, urmată de o panaghie; apoi se ieşea în curtea bisericii, unde era înmormântat unul dintre cei doi fraţi Codreanu, Neculai (acolo a stat până în

[12]Traian Nicola, *op. cit.,* p.58.

[13]*Ibidem,* p. 59.

[14]C.D. Zeletin, *Principesa Elena Bibescu, marea pianistă*, p. 90.

1908), la mormântul căruia se făceau rugăciuni. Apoi, toţi participanţii se duceau la şcoală, unde unul dintre profesori ţinea o cuvântare ocazională, iar elevii cântau cântece naţionale.[15]

Prima promoţie de absolvenţi ai Gimnaziului „Codreanu" a fost în vara anului 1862, când au absolvit numai patru tineri; în vara anului 1863 au absolvit cinci, în 1864 au absolvit doi, în 1865, șapte tineri, iar în vara anului 1866, cinci tineri. Aceştia au urmat doar cursurile gimnaziale. În toamna anului 1862, gimnaziul era complet, având patru clase, iar, ca urmare a legii instrucţiunii publice din 1864 privind învăţământul secundar, în anul şcolar 1864-1865, s-a înfiinţat şi la Gimnaziul „Codreanu" clasa a V-a, gimnaziul transformându-se, astfel, în liceu.

În cei patru ani de existenţă ai Gimnaziului Codreanu, au funcţionat 11 profesori: Giurgea Neculai (filosofie), Vârgolici Ioan (matematică), Filatelis Ulise (română), Carp Ioan (religie), Chenciu Panaite (istorie), Atanasiade C. (elină), Pagano Frederic (franceză, italiană), Popescu Ioan (latină, română), Brauner Carol (desen-caligrafie), Valner I. Maximilian (germana), Creţeanu G. Neculai (ştiinţele naturii).[16]

Printre multiplele reforme ale lui Cuza privind modernizarea şi „europenizarea" Principatelor Unite Române, se include şi reforma învăţământului. La propunerea secretarului de stat al Departamentului Justiţiei, Cultelor şi Instrucţiunii Publice, Nicolae Creţulescu, prin raportul nr. 52.014, s-a înaintat domnitorului Alexandru Ioan Cuza „Proiectul de lege asupra învăţământului public", spre aprobare (sancţionare), la 2/14 iulie 1864. Domnitorul a sancţionat-o şi a promulgat-o la 25 noiembrie 1864.

La 1 septembrie 1864 s-au deschis cursurile Liceului „Codreanu", în prezenţa oficialilor ministeriali, judeţeni şi locali, în acelaşi local în care funcţionase până atunci Gimnaziul „Codreanu", fiind al patrulea liceu înfiinţat în cele două ţări româneşti, după cele din Bucureşti, Iaşi şi Craiova. În anul şcolar 1864-1865, s-a înfiinţat prima clasă de curs superior, a cincea, adăugându-se succesiv câte o clasă pentru fiecare an, astfel că, în vara anului 1867, Liceul „Codreanu" a dat prima serie de absolvenţi cu liceul complet (şapte clase).[17]

Încercări de modificare a legii învăţământului din 1864 s-au făcut în 1869, 1872, 1876 şi 1879. În urma modificărilor din 1879, s-a stabilit ca diploma de licenţă sau doctorat să devină prima condiţie de admitere la concursul pentru ocuparea unei catedre de liceu. De asemenea, în 1882, se introduce noţiunea de bacalaureat în locul fostului „examen general". [18] Primul bacalaureat al Liceului „Codreanu" a avut loc în vara anului 1883, când au fost admişi şase candidaţi. Aceasta era cea de-a 17-a serie de absolvenţi de curs superior de liceu şi cea de-a 25-a serie de la înfiinţarea Gimnaziului „Codreanu". În 1884, statul întreţinea opt licee, printre care şi pe cel din Bârlad, elevii de aici învăţând din ce în ce mai bine, poate şi datorită faptului că acest liceu fusese absolvit de oameni care începuseră să se afirme vertiginos: Alexandru Philippide, Alexandru Vlahuţă, Nicolae Petraşcu, Nicolae Rădulescu-Niger etc.

Abia în 1885 a început construcţia actualei clădiri a liceului, inaugurarea ei având loc la 27 aprilie 1886, în prezenţa ministrului Instrucţiunii Publice, Dimitrie A. Sturdza, şi a secretarului general, Spiru Haret. Construcţia clădirii a costat 230000 de lei. Liceul avea, iniţial, treisprezece săli mari, șase încăperi mici, o cancelarie, un hol, două culoare, două scări pentru urcarea la etaj. La demisol erau câteva încăperi pentru depozitarea materialelor necesare şcolii. La inaugurare s-a alcătuit un act, pe pergament, scris în culori.[19]

---

[15]Traian Nicola*, op. cit.,* , p. 59.
[16]*Ibidem*, p.60.
[17]Traian Nicola, *op. cit*., p. 86.
[18]Mioara Cimpoiesc, Octavian Ionescu, *Probleme de pedagogie în presa de la Unirea Principatelor până la cucerirea Independenţei României*, Bucureşti, Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1967, p. 114.
[19]Traian Nicola, *op. cit*., p. 87.

La începutul anului şcolar 1889-1890, s-au înscris la admiterea în liceu foarte mulţi elevi, astfel încât direcţiunea liceului s-a văzut nevoită să ceară ministerului aprobarea de a deschide clase divizionare (paralele). Cererea a fost aprobată, astfel încât, pentru prima dată, apare în liceu clasa I B sau „clasa divizionară." Exigenţa îşi spunea cuvântul: din opt elevi înscrişi, abia unul termina liceul. Era un progres, având în vedere faptul că în 1884, dintre 100 de elevi înscrişi, terminau liceul doar patru, iar în vara anului 1887 au absolvit numai unsprezece elevi.[20]

Numărul elevilor va creşte începând cu anul şcolar 1893-1894, ca urmare a unui nou regulament şcolar elaborat în mai 1893. Disciplina şcolară era strictă, abaterea de la normele acesteia ducând la sancţiuni severe ale elevilor. Acest aspect este prezentat în presa bârlădeană, care semnala încălcări ale regulamentului şcolar şi cerea sancţiuni. Astfel, este prezentat cazul unui elev care, la examenele din iunie 1893, a insultat un profesor de la Liceul „Codreanu": „Marţi a curentei luni, un scandal s-a petrecut la liceul nostru cu ocazia examenelor. Un elev din clasa a II-a liceală a insultat grav pe profesorul de religiune, părintele Arteni. Aceste fapte sunt o dovadă vie a educaţiei ce au tinerii noştri care nu respectă disciplina şcolară. Dacă în perimetrul şcolii asemenea lucruri anormale se petrec din partea elevilor, şi la examene, vă puteţi imagina ce poate să se întâmple în stradă contra profesorilor. Triste timpuri! Suntem informaţi că conferinţa şcolară ar fi exclus pe acel elev pentru doi ani din liceul nostru. Această măsură disciplinară nu înseamnă nimic pe lângă fapta mai mult decât detestabilă a elevului în chestiune. În asemenea ocaziuni, ar fi trebuit ca exemplu de moralitate şi disciplină, să se dea o pedeapsă foarte severă, aceea de a se elimina definitiv nu numai din liceul local, dar din toate liceele şi gimnaziile din ţară, căci numai aşa vom ajunge a pune capăt unei stări de lucruri ce sunt în paguba societăţii. Sperăm că cel puţin domnul ministru al instrucţiunii va interveni dând un straşnic exemplu pentru acei elevi care se abat de la datoriile lor de şcolari."[21]

Profesionalismul desăvârşit al profesorilor este dovedit de faptul că mare parte dintre absolvenţi au devenit personalităţi ale ştiinţei, literelor, medicinei, artei şi ale altor forme ale spiritualităţii româneşti, precum Theodor Emandi (avocat, ministru plenipotenţiar, politician, promoţia 1887), Constantin Hamangiu (academician, ministrul Justiţiei, promoţia 1889), Garabet Ibrăileanu (profesor universitar, scriitor, critic literar, promoţia 1890), Ioan Bruckner (profesor dr. doc., promoţia 1894), Ion Negoescu (general, promoţia 1898) etc.[22]

După 1890, unii elevi au început să se afirme pregnant. Este cazul lui Vasile Pârvan, care, încă din 1897, când era elev în clasa a IV-a, a publicat articolul „Abuzul de pedagogie", în „Tinerimea română", iar în anul şcolar 1899-1900 a expus în faţa colegilor săi de curs superior şi a celor invitaţi din clasa a IV-a din Liceul „Codreanu", conferinţa *Nicolae Bălcescu. Cântarea României*, care cuprindea o privire de ansamblu asupra operei istoricului.[23] Trei eleve, Emilia Guţianu, Cecilia Nastea-Cerchez şi Natalia Darie, care cântau în Corul Bisericii Domneasca, înfiinţat în 1900, primul dirijor fiind excepţionalul profesor de muzică de la Liceul „Codreanu", Eugen Bulbuc, vor deveni soliste la Opera Română. În anul 1901, din iniţiativa unui grup de iubitori de muzică din Bârlad, în frunte cu profesorul Bulbuc, s-au înfiinţat Societăţile muzicale „Armonia" şi „Filarmonica" din Bârlad, în cadrul cărora aveau loc dese concerte dirijate de acesta şi Oscar Hinche, în sala Teatrului „Iasculovschi" (pe locul unde se află Baia Comunală, teatru ars în 1933).[24] Alţi doi elevi care au început să se afirme în mod excepţional au fost Nicolae N. Tonitza şi Petre Bulgăraş, viitorii mari pictori, veniţi la Liceul „Codreanu" în vara anului 1900, de la Gimnaziul Real „Manolache Costache Epureanu", care s-a desfiinţat.[25]

---

[20] *Ibidem.,* p.91.
[21] *Paloda,* Anul 11, Nr. 50, 13 iunie 1893, p. 4.
[22] Traian Nicola, *op. cit*., p.94.
[23] *Ibidem,* p.116.
[24] *Idem,Valori spirituale tutovene. Biobibliografii*, vol.I, Primăria Municipiului Bârlad, 2001, p.178.
[25] Traian Nicola, *Colegiul Naţional Gheorghe Roşca Codreanu Bârlad*, *150 de ani.,* p.117.

Primul an al sec. al XX-lea marchează ultima serie de absolvenţi cu șapte clase de liceu, urmând ca liceul să treacă la opt clase, până în 1926, când se trece din nou la șapte clase, anul fiind împărţit pe trimestre. În anul şcolar 1935-1936, s-a revenit la liceul cu opt clase, dar organizat în două cicluri de câte patru ani fiecare. În 1940, la 94 de ani de la înfiinţare, are loc dezvelirea bustului lui Gheorghe Roşca Codreanu.

În luna noiembrie 1946, liceul şi-a sărbătorit centenarul existenţei sale, ocazie cu care este ridicat la rangul de Colegiul Naţional „Gheorghe Roşca Codreanu”. După reforma din 1948, instituţia cunoaşte mai multe denumiri: Şcoala Medie de 10 Ani, între 1953 și 1954, Şcoala Medie de Băieţi Nr. 2, în perioada 1954-1956, Şcoala Medie Mixtă Nr. 1, între 1956 și 1958, Şcoala Generală de 7 Ani Nr. 1, în perioada 1958-1962, Şcoala Medie Nr. 2, între 1962 și 1965, Liceul Nr. 2, între 1965 și 1971, Liceul de Matematică-Fizică „Gheorghe Roşca Codreanu”, în perioada 1971-1990, Liceul Teoretic „Gheorghe Roşca Codreanu”, între 1990 și 1996.

De la data de 1 septembrie 1996, se revine la denumirea de Colegiul Naţional

„Gheorghe Roşca Codreanu”.

Liceul bârlădean s-a bucurat de un renume care a rezistat de-a lungul anilor. Profesorii şi seriile de elevi ai şcolii au dus faima acestui oraş pretutindeni, departe de graniţele Bârladului. Avem în vedere personalităţi excepţionale ale culturii române, dintre care amintim pe Alexandru Philippide (promoția 1877) – academician, scriitor, Alexandru Vlahuţă (promoția 1878) – academician, Teodor Emandi (promoția 1887) – avocat, politician, ministru, Garabet Ibrăileanu (promoția 1890) – critic și istoric literar, eseist, pedagog, redactor literar și romancier, Vasile Pârvan (promoția 1900) – istoric, arheolog, epigrafist și eseist, Theodor Angheluţă (promoția 1902) – prof. univ. dr. în matematică, Gheorghe Negrescu (promoția1907) – general aviator, Ştefan Procopiu (promoția 1908) – academician prof. univ. dr. în fizică, Virginia P. Vasiliu (Sarcedoţeanu) (promoția 1918) – conf. univ. dr. în istorie, Gheorghe G. Ursu (promoția 1929), Gheorghe Vrabie (promoția 1929) – folclorist și istoric literar, Ernest Vainer (promoția 1939) – conf. univ. dr. în medicină, Constantin Parfene (promoția 1948) – conf. univ. dr. în filologie, Marcel Guguianu (profesor la Liceul „Codreanu” între 1945 și 1948), C. D. Zeletin (promoția 1952) – poet, eseist, traducător, profesor doctor, medic și biofizician, Valeriu I. Rugina (promoția 1956) – cercetător în biologie, Dorian Gr. Spulber (promoția 1959) – prof. univ. dr. în matematică.

Lista rămâne deschisă, fiindcă suntem încrezători că, an de an, noile generații vor adăuga alte pagini în completarea istoriei bătrânei (și totuși mereu tinerei) noastre școli.

Actul inaugurării actualei clădiri - 27 aprilie 1886
(Pictură -Theodor Gâțulescu)